

Ο ποιητής δεν μπορεί να δεχτεί πως η χώρα του, πως η Ελλάδα η μητέρα της δημοκρατίας κι ενός πολυδύναμου πνευματικού πολιτισμού, βρίσκεται δέσμια ενός δικτατορικού καθεστώτος.

Σε μια εποχή δύσκολη και
στείρα – είναι η εποχή της
δικτατορίας όταν ο Ελύτης γράφει
τους στίχους αυτούς – η ποίηση
και η αλήθεια που αυτή φέρει δεν
υπολογίζονται.

Το ξέρει αυτό ο ποιητής, όπως και
το ότι η γλώσσα της ποίησης δεν
έχει αλφάβητο, υπακούει στη δική
της λογική, πέρα από τις γνωστές
συμβάσεις.

Τα μηνύματά της χρειάζονται αποκρυπτογράφηση, όπως αποκρυπτογραφεί κανείς τον *ήλιο* και τα *κύματα*, στοιχεία της ελλαδικής φύσης (ήλιος και θάλασσα συνιστούν το ελληνικό τοπίο)

Τη μεγάλη αξία τους την κατανοεί
κανείς καλά όταν αυτά του
λείψουν *«στους καιρούς της
λύπης και της εξορίας»*. Ο Ελύτης
αυτοεξόριστος στη Γαλλία
αποκρυπτογραφεί το ελληνικό
στοιχείο με ποιητική ευαισθησία.

Το συναίσθημα και η φαντασία
του υπηρετεί την αλήθεια, που
είναι ο σκοπός της τέχνης του.

Όμως το ξέρει πως η πατρίδα του
είναι «*μια τοιχογραφία μ'
επιστροφές διαδοχικές*» στο
πέραςμα του χρόνου.

Την κατέκτησαν, την εκμεταλλεύτηκαν, την καπηλεύτηκαν ξένοι, αλλά και ντόπιοι, «ένα πλήθος Εξουσίες ξένες» όπως η στρατιωτική εξουσία της εποχής του.

**Κι «αν τύχει και βαλθείς» να
αποκαλύψεις την αλήθεια «πας
αμέσως φυλακή» και σου ζητούν
να απολογηθείς. Αλλά το δικό του
μέσο είναι η ποιητική εξουσία.**

**Όπως γίνεται με τις συμφορές:
Στις συμφορές (καιρούς της λύπης
και της εξορίας – πας αμέσως
φυλακή) η ποίηση όμως, όπως και
οι άλλες τέχνες, βαδίζει ακάθεκτη
πολεμώντας το κακό με την
αλήθεια της.**

Για το λόγο αυτό συνηθιζόταν και η απαγόρευση πολλών έργων τέχνης κατά τη δικτατορία.

Όμως: Με μια αντίθεση στην αρχή του στίχου αρχίζει το δεύτερο μέρος του ποιήματος.

**Μεταφερόμαστε στο χώρο της
φαντασίας, στην οποία
καταφεύγει στις δύσκολες
στιγμές ο ποιητής.**

Το πρώτο ενικό πρόσωπο του αρχικού στίχου (*Ξέρω πως*), που έγινε δεύτερο ενικό (*την αποκρυπτογραφείς*) και δήλωνε το ίδιο υποκείμενο, τον ποιητή, γίνεται τώρα πρώτο πληθυντικό.

**Στη συνέχεια γίνεται τρίτο
πληθυντικό για να δηλώσει το
λαό, το κοινό στο οποίο
απευθύνεται και με το οποίο
ταυτίζεται ο ποιητής.**

**Με τη φαντασία μας μεταφέρει
σε παλιούς γνώριμους χώρους,
ένα αλώνι παλαιών καιρών ή σε
ένα αστικό χώρο της σύγχρονης
εποχής, σε μια πολυκατοικία.**

Εκεί παίζουν παιδιά με όρους
*«ότι αυτός που χάνει Πρέπει να
πει στους άλλους μια
αλήθεια»*. Μέσα από την ήττα,
την πικρή εμπειρία, μια
συμφορά θα προσφέρει στους
άλλους μια αλήθεια.

Η αλήθεια παρουσιάζεται ως
«Δώρο ασημένιο ποίημα». Η
ποίηση είναι δώρο, μια
ανιδιοτελής προσφορά του
ποιητή στο κοινό του, μια
αυθόρμητη έκφραση ζωής.

**Αυτό είναι η ποίηση και αυτός ο
ρόλος της και ο ρόλος του
ποιητή. Ένα ποίημα για την
ποίηση, ένα ποίημα ποιητικής,
γεμάτο τολμηρές εικόνες
φαντασίας και ονείρου σε ύφος
υπερρεαλιστικό.**

**Στο ποίημα η γλώσσα ταυτίζεται
με τη φύση, η ιστορία είναι
παρούσα με τους
ποικιλώνυμους εχθρούς που
πέρασαν από την Ελλάδα.**

Σε αυτή τη χώρα ο ποιητής
προσφέρει αυτό που μπορεί,
δηλαδή ένα ποίημα ως δώρο,
ένα ξεχωριστό ποίημα
«ασημένιο» σαν τις βυζαντινές
εικόνες, με όλες τις
συνδηλώσεις.

**Συνεπώς, και το ποίημα αυτό
διαπερνάται από την
ελληνικότητα ως γλώσσα, ως
ιστορία, ως μνήμη, ως
ξεχωριστή χώρα και ως
πολύτιμο εικόνισμα.**

Ποια είναι η γλώσσα «που δεν έχει αλφάβητο»; Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο διαβάζει τον κόσμο ο ποιητής;

Αρχικά αναφέρεται στη γλώσσα που «δεν έχει αλφάβητο». Είναι η γλώσσα της ποίησης, που δε στηρίζεται σε κανόνες γραμματικής, συντακτικού αλλά στη συνδρομή φαντασίας και συναισθημάτων.

**Για την κατανόηση αυτής της
γλώσσας δεν είναι απαραίτητη
η λογική αλλά μια ποιητική
νοημοσύνη ευαίσθητη.**

**Άλλωστε, ούτε η ποίηση στο
σύνολο της, αποτελείται από
κανόνες αλλά αφήνει το
περιθώριο στον καθένα να
δημιουργήσει τη δική του
γλώσσα.**

**Αυτή, λοιπόν, η «αναλφάβητη»
γλώσσα βοηθά τον ποιητή να
κατανοήσει και να διαβάσει τον
κόσμο όπως ο ίδιος επιθυμεί και
να εμβαθύνει στην ουσία των
πραγμάτων που τον
περιβάλλουν.**

2. Από ποια σημεία του κειμένου μπορούμε να καταλάβουμε τα συναισθήματα του ποιητή και τη στάση του απέναντι σε αυτήν τη δύσκολη φάση της ελληνικής ιστορίας;

Στον τρίτο στίχο του ποιήματος ο ποιητής αναφέρεται «στους καιρούς της λύπης και της εξορίας» και παραπέμπει τους αναγνώστες του στην ιστορική πραγματικότητα της εποχής και την επιβολή της δικτατορίας.

Στον ίδιο στίχο καθώς και στους στίχους 5- 6, αναφέρεται στις δύσκολες συνθήκες «σκλαβιάς» που κατά τη διάρκεια της δικτατορίας πλήττουν την πατρίδα του.

**Τα συναισθήματα λύπης,
θλίψης, νοσταλγίας και
απογοήτευσης που κυριαρχούν
στην ψυχή του ποιητή είναι
έντονα σε όλη την έκταση του
ποιήματος.**

Η δικτατορία, λοιπόν,
αντιμετωπίζεται από τον ποιητή
ως συμφορά («Όπως γίνεται
στις συμφορές», στιχ. 7) και
μέσα από τη σχέση ποίησης και
αλήθειας, ο ποιητής κατορθώνει
να βρει τη δική του αλήθεια.

**3. «Όμως ας φανταστούμε ...
ποίημα»: α) Ποιος είναι αυτός
«που χάνει»; β) Ποια είναι η
σχέση της ποίησης με την
αλήθεια και με ποιον τρόπο
μπορούμε να προσεγγίσουμε το
νόημα ενός ποιήματος.**

α) Σε περιόδους δύσκολων ιστορικών συνθηκών, όπως και ο ίδιος ο ποιητής πιστεύει πως δεν είναι εύκολο να ανθίσει η ποίηση.

Για να κατανοηθεί η ποίηση και η ιδιαίτερη γραφή της που αποσκοπεί στην αλήθεια, θα πρέπει να ενταχθεί στο χώρο της φαντασίας, στηριζόμενοι σε κανόνες παιχνιδιού με νικητές και ηττημένους.

**Ο ηττημένος πρέπει να
βραβεύεται γιατί προσφέρει και
αυτός μια αλήθεια. Έτσι, όσοι
μετέχουν στο παιχνίδι βγαίνουν
κερδισμένοι, αφού κρατούν ένα
κομμάτι της αλήθειας,
ένα «ασημένιο ποίημα».**

**Οι ηττημένοι του παιχνιδιού
ταυτίζονται με εκείνους που
υφίστανται τις οδυνηρές
συνέπειες των δύσκολων
ιστορικών συγκυριών.**

β) Η ποίηση συνδέεται άμεσα με την αλήθεια. Επομένως, η σχέση μεταξύ τους παρουσιάζει την ίδια ανιδιοτέλεια που διακρίνει και ένα αθώο παιχνίδι.

Ο ποιητής χάρη σε αυτήν τη σχέση κατανοεί και εμβαθύνει περισσότερο στην ουσία των πραγμάτων. Όπως ήδη έχει αναφερθεί, στην ποίηση δεν παίζει ρόλο η λογική αλλά το συναίσθημα και η φαντασία.

**Ο καθένας την προσεγγίζει με
τρόπο μοναδικό και ατομικό.**

**ΠΗΓΕΣ: Οδυσσέας Ελύτης
στο βιβλίο «Ιστορία της
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»**

Βικιπαίδεια

**Εποχές και Συγγραφείς. Οδυσσέας
Ελύτης (βίντεο) [πηγή: Ψηφιακό
Αρχείο της ΕΡΤ]**

Της πατρίδας μου πάλι
ομοιώθηκα. Οδυσσέας Ελύτης
(βίντεο) [πηγή: Ψηφιακό Αρχείο
της ΕΡΤ]

«Το Άξιον εστί» [πηγή:
Πολιτιστικός Θησαυρός της
Ελληνικής Γλώσσας]

**Ιστοσελίδα: Καρβουνίδη Σαράντη
/ Πασιόπουλου Γεώργιου
Ανεπίσημος Ιστότοπος Του
Οδυσσέα Ελύτη
Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού**

**Βιογραφία, Βιβλιογραφία,
Εργογραφία, Εθνικό Κέντρο
Βιβλίου
Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, Μικρός
Αναγνώστης**

**Βιογραφία, Βιβλιογραφία,
Εργογραφία, Κριτικά Κείμενα,
Πολιτιστικός Θησαυρός
Ελληνικής Γλώσσας
Ψηφίδες, Πρόσωπα και θέματα
της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας**

**ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ:
ΑΜΑΝΑΤΙΔΗΣ ΤΑΣΟΣ, ΔΡΟΥΓΚΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ,
ΚΑΡΑΣΑΛΙ ΑΓΓΕΛΟΣ,ΚΑΤΣΑΒΟΥΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ,
ΚΟΥΝΤΑΡΔΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ,ΚΩΝΣΤΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ,
ΝΑΛΙΑΣ ΛΕΥΤΕΡΗΣ,ΣΕΡΙΦΟΒΙΤΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ,
ΤΡΩΝΤΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΤΣΑΚΝΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ**